

Bogumiła Pawlaczyk

Polska

**TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE PROBLEMY DOSTĘPU
DO BRONI PALNEJ WOBEC POGLĄDÓW MŁODYCH POŁAKÓW**

(THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS OF ACCESS TO FIRE-
ARMS TO THE VIEWS OF YOUNG POLES)

Streszczenie:

Artykuł odnosi się do problematyki obywatelskiego posiadania broni palnej. Ocenia się, że statystycznie Polska w zakresie indywidualnego dostępu do uzbrojenia lokalizuje się na pozycjach końcowych w Europie. Osobną kwestią pozostaje stosunek obywateli do możliwości posiadania broni, a w tym rozpoznania ich postaw bądź obaw. Powyższe stało się przyczynkiem do przeprowadzenia kierunkowych badań ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznania poglądów młodych obywateli Polski.

Summary:

The article refers to the issue of civil possession of firearms. It is estimated that statistically Poland in terms of individual access to weapons locates at the end positions. A separate issue is the attitude of citizens to the possibility of possessing weapons, and in the recognition of their attitudes or fears. This was a contribution to carrying out the research with special emphasis putted on recognition of the views of young citizens of Poland.

Słowa kluczowe:

Polska, społeczeństwo, posiadanie broni, obrona terytorialna, organizacje pro-obronne

Keywords:

Poland, civil society, possession of firearms, territorial defence, pro-defence organizations

Wstęp

Niemal każda podana w mediach informacja o zdarzeniu z użyciem broni palnej sprawia, że ożywają na nowo dyskusje dotyczące prawa obywateli do posiadania broni palnej. Zwolennicy liberalizacji przepisów twierdzą, że swobodny dostęp do broni palnej powinien być konstytucyjnym prawem każdego obywatela. Posiadanie broni, ich zdaniem, zwiększy poczucie bezpieczeństwa i umożliwi skuteczną obronę przed ewentualnym napastnikiem¹. Przeciwnicy swobodnego dostępu do broni palnej argumentują, iż broń sama w sobie stanowi zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, a jej posiadanie przez prywatne osoby znacząco zwiększa potencjalne ryzyko jej użycia (agresję, przemoc, wykorzystanie w celach przestępczych). Dlatego też dostęp do niej powinien być ograniczony.

Niestety, dyskusja dotycząca obywatelskiego prawa do swobodnego dysponowania bronią palną ogranicza się do sfery bezpieczeństwa indywidualnego i dotyczy przede wszystkim ochrony życia, zdrowia i mienia jednostki przed ewentualnymi zamachami na te dobra. Nie rozważa się kwestii swobodnego dostępu do broni palnej w kontekście bezpieczeństwa narodowego². Każdy obywatel ma konstytucyjny obowiązek bronić swojej ojczyzny³. Istotne zatem jest pytanie czy polskie społeczeństwo, a szczególnie młode pokolenie Polaków jest przygotowane do tego, aby wypełnić powinności obywatelskie?⁴

¹ Przeprowadzone w 2001 r. przez Centrum Badania Opinii Społecznej badanie „Poczucie bezpieczeństwa obywateli i opinie o dostępie do broni palnej” wykazało, że stosunek do posiadania broni przez zwykłych obywateli nie jest związany ani z postrzeganiem stanu zagrożenia w skali kraju, ani z oceną stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Ponad dwie trzecie badanych (68%) uważało za właściwe ograniczenie dostępu do broni palnej, a tylko jedna piąta opowiadała się za ułatwieniami w tym zakresie. Za ułatwieniem dostępu do broni znacznie częściej opowiadali się mężczyźni niż kobiety, częściej młodzież niż osoby w średnim wieku. W grupach społeczno-zawodowych wyróżniali się ankietowani prowadzący samodzielną działalność gospodarczą, z których co trzeci był zwolennikiem ułatwienia dostępu do broni. Również jedna trzecia mieszkańców największych miast uważała, że należy ułatwić posiadanie broni palnej.

<http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_056_01.PDF> (10.11.16).

² Art. 2 Ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej - (Dz. U. 2015, poz. 827 z późn. zm.) – *Umocnienie obronności Rzeczypospolitej Polskiej, przygotowanie ludności i mienia narodowego na wypadek wojny oraz wykonywanie innych zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony należy do wszystkich organów władzy i administracji rządowej oraz innych organów i instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych, organizacji społecznych, a także do każdego obywatela w zakresie określonym w ustawach.*

³ D. Lebowa, *Obywatelski obowiązek obrony i inne obowiązki związane z obronnością, a administracja rezerwami osobowymi*, [w:] red. P. Bała, *Prawo obronne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 218-229.

⁴ Współczesnej młodzieży zarzuca się brak postaw obywatelskich i patriotycznych – w przeprowadzonych przez Hannę Świdwa-Ziębę badaniach patriotyzm uplasował się na 78

Poszukując odpowiedzi na powyższe pytanie wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu zrealizowano badania poświęcone istocie postaw obywatelskich i patriotycznych. Celem badania było także uzyskanie informacji dotyczących współczesnego odniesienia do teorii i praktyki obronności⁵.

Dostęp do broni palnej

Prawna reglamentacja dostępu do broni w Polsce nie jest zjawiskiem nowym. Niemal bezpośrednio po odzyskaniu niepodległości – 25 stycznia 1919 r. – uchwalono Dekret o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji⁶. Legalne posiadanie broni palnej przez osoby cywilne uzależnione było od uzyskania pozwolenia, które wydawał Minister Spraw Wewnętrznych. W 1932 r. dekret zastąpiono Rozporządzeniem Prezydenta RP – Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych⁷. Po raz pierwszy zdefiniowano pojęcia: „broń”, „amunicja”, „części broni i amunicji”, „materiały wybuchowe”. Określono między innymi zasady dotyczące obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi (w tym nadzór i kontrolę nad przedsiębiorcami), zasady nabywania, posiadania i noszenia broni i amunicji w celach osobistych oraz pozbywanie takiej broni i amunicji⁸.

Kolejne regulacje prawne reglamentujące dostęp do broni palnej to Ustawa z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych⁹ oraz obecnie obowiązująca – Ustawa z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji¹⁰. Aktualna ustawa określa zasady wydawania i cofania pozwoleń na broń, nabywania, rejestracji, przechowywania, zbywania i deponowania broni i amunicji, przewozu

(z 80) pozycji na liście pojęć, które młodzież miała uporządkować według skali od najważniejszych do najmniej ważnych, *vide*: M. Niewielska, *Patriotyzm – pojęcie które wypadło z obiegu. Młodzież: Mamy własne narodowe symbole*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 29.07.2009.

⁵ Projekt badawczy realizują pracownicy Katedry Zarządzania Bezpieczeństwem Państwa Wydziału Zarządzania PWSZ im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu – pod kierownictwem dr. hab. Ireneusza T. Dziubka.

⁶ Dziennik Praw Państwa Polskiego (Dz.P.P.P.) 1919, Nr 9, poz. 123 - Zgodnie z zapisami Art. 1. *Prawo nabywania, przechowywania i używania wszelkiego rodzaju broni palnej, karabinów maszynowych, armat, zarówno ich części składowych i przyborów, wszelkiego rodzaju amunicji, nabojów, pocisków, do tego rodzaju broni używanych, bomb i granatów ręcznych i materiałów wybuchowych do ich wyrobu przeznaczonych - przysługuje władzom wojskowym, milicji ludowej, policji komunalnej oraz tym organizacjom i osobom cywilnym, które posiadają pozwolenie odpowiedniej władzy państwowej.*

⁷ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1932 - Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. U. Nr 94, poz. 807) - rozporządzenie obowiązywało również po wojnie, aż do 1961 roku.

⁸ Ibidem.

⁹ Dz. U. 1961, Nr 6, poz. 43 z późn. zm.

¹⁰ Dz. U. 1999, Nr 53, poz. 549 z późn. zm.

przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przywozu z zagranicy i wywozu za granicę broni i amunicji, zasady posiadania broni i amunicji przez cudzoziemców oraz zasady funkcjonowania strzelnic.

Należy zaznaczyć, że zgodnie z dotychczas obowiązującym w Unii Europejskiej stanem prawnym, posiadanie i obrót bronią palną do użytku cywilnego podlegają kompleksowym unijnym uregulowaniom zawartym w dyrektywie 91/477/EWG¹¹, zmienionej dyrektywą 2008/51/WE¹². Dyrektywa określa ogólne ramy prawne w jakich mieścić się powinno ustawodawstwo krajowe regulujące dostęp do broni palnej. Prawo unijne pozostawia państwom członkowskim swobodę w zakresie możliwości zastosowania podczas implementacji tej dyrektywy bardziej rygorystycznych środków prawnych.

Broń palną i amunicję do tej broni, można posiadać na podstawie „pozwolenia na broń” natomiast broń palną pozbawioną cech użytkowych na podstawie „karty rejestracyjnej broni pozbawionej cech użytkowych”. Oba rodzaje pozwoleń wydaje właściwy ze względu na miejsce stałego pobytu zainteresowanej osoby lub siedzibę zainteresowanego podmiotu komendant wojewódzki Policji, a w przypadku żołnierzy zawodowych, właściwy komendant oddziału Żandarmerii Wojskowej. Pozwolenie jest bezterminowe¹³.

Organ Policji wydaje pozwolenie, jeżeli wnioskodawca nie stanowi zagrożenia dla samego siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego oraz przedstawi ważną przyczynę posiadania broni. Należy podkreślić, że to na organie prowadzącym postępowanie spoczywa obowiązek wykazania, że osoba ubiegająca się o pozwolenie nie stanowi takiego zagrożenia. Za ważną przesłankę uzyskania pozwolenia uważa się w szczególności:

- stałe, realne i ponadprzeciętne zagrożenie życia, zdrowia lub mienia – dla pozwolenia na broń do celów ochrony osobistej, osób i mienia;
- posiadanie uprawnień do wykonywania polowania, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów – dla pozwolenia na broń do celów łowieckich;
- udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze strzeleckim, posiadanie kwalifikacji sportowych oraz licencji właściwego polskiego związku sportowego – dla pozwolenia na broń do celów sportowych;
- udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu, którego statutowym celem jest organizowanie rekonstrukcji historycznych oraz zaświadczenie potwierdzające czynny udział w działalności statutowej – dla pozwolenia na broń do celów rekonstrukcji historycznych;

¹¹ Dyrektywa Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli i nabywania broni, Dz. Urz. WE L 256 z 13.09.1991.

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni, Dz. Urz. UE L 179/5 z 08.07.2008.

¹³ Art. 9. Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

- udokumentowane członkostwo w stowarzyszeniu o charakterze kolekcjonerskim – dla pozwolenia na broń do celów kolekcjonerskich;
- udokumentowane nabycie broni w drodze spadku, darowizny lub wyróżnienia – dla pozwolenia na broń do celów pamiątkowych;
- posiadanie uprawnień, określonych w odrębnych przepisach do prowadzenia szkoleń o charakterze strzeleckim oraz udokumentowane zarejestrowanie działalności gospodarczej w zakresie szkoleń strzeleckich – dla pozwolenia na broń do celów szkoleniowych¹⁴.

Aby uzyskać pozwolenie na broń, należy wskazać cel w jakim ma być ono wydane. Zgodnie z polskim prawem, celem uzasadniającym posiadanie broni palnej jest: ochrona osobista, ochrona osób i mienia, łowiectwo, strzelectwo sportowe, rekonstrukcje historyczne, kolekcjonerstwo, cele pamiątkowe oraz szkoleniowe (liczbę osób posiadających pozwolenie na broń według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. przedstawia tabela nr 1).

Tab. 1. Liczba osób posiadających pozwolenie na broń – stan na dzień 31 grudnia 2015 r.

Cel w jakim zostało wydane pozwolenie na broń	Liczba osób, którym wydano pozwolenie na broń w danym celu	Liczba egzemplarzy broni zarejestrowanych przez posiadaczy pozwolenia na broń
Ochrona osobista	51 040	54 380
Ochrona osób lub mienia	9	10
Łowiecki	119 638	283 248
Sportowy	16 805	35 903
Rekonstrukcji historycznych	44	157
Kolekcjonerski	3 139	13 349
Pamiątkowy	1 736	2 447
Szkoleniowy	213	1 155
Inny	195	171
Ogółem	192 819	390 820

Źródło: <<http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/bron/bron- pozwolenia/122012,Bron-Pozwolenia-2015.html>> (10.11.16).

Pozwolenie na broń wydawane jest w drodze decyzji administracyjnej, w której określa się cel, w jakim zostało wydane oraz rodzaj i liczbę egzemplarzy

¹⁴ Ibidem, art. 10. ust. 3.

broni. Nabywca broni jest obowiązany zarejestrować ją w ciągu 5 dni od dnia zakupu. Rejestracji dokonuje się na podstawie dowodu nabycia broni, a w przypadku broni palnej pozbawionej cech użytkowych – dodatkowo po przedstawieniu potwierdzenia pozbawienia broni palnej cech użytkowych. Rejestracji broni dokonują organy właściwe do wydawania pozwoleń. Zarejestrowanie broni wymagającej pozwolenia potwierdza się w legitymacji posiadacza broni albo w świadectwie broni. Zarejestrowanie broni palnej pozbawionej cech użytkowych potwierdza się w karcie rejestracyjnej broni, która jest wydawana posiadaczowi broni. Pozwolenia na broń nie wydaje się:

- osobom, które nie ukończyły 21 lat;
- osobom z zaburzeniami psychicznymi lub o znacznie ograniczonej sprawności psychofizycznej;
- osobom wykazującym istotne zaburzenia funkcjonowania psychologicznego;
- osobom uzależnionym od alkoholu lub od substancji psychoaktywnych;
- osobom, które nie posiadają miejsca stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- osobom stanowiącym zagrożenie dla siebie, porządku lub bezpieczeństwa publicznego (skazanym prawomocnym orzeczeniem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a także skazanym prawomocnym orzeczeniem sądu za nieumyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu lub przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia)¹⁵.

Warunkiem uzyskania pozwolenia na broń jest również znajomość przepisów dotyczących posiadania i używania danej broni oraz umiejętność posługiwania się tą bronią – potwierdzona egzaminem (komisję egzaminacyjną wyznacza właściwy organ Policji). Pozwolenie na broń może być cofnięte w każdym czasie, jeżeli organ je wydający stwierdzi, że posiadacz broni nie przestrzega warunków określonych w pozwoleniu na broń lub narusza przepisy ustawy. Poza indywidualnym pozwoleniem na posiadanie broni palnej, ustawa o broni i amunicji przewiduje również instytucję „dopuszczenia do posiadania broni”. Podobnie jak w przypadku pozwolenia na broń dopuszczenie do posiadania broni następuje w drodze decyzji administracyjnej właściwego organu Policji. Z taką sytuacją mamy do czynienia, gdy pozwolenie na broń jest wydawane na okaziciela (ustawa w tym przypadku używa pojęcia „świadectwo broni”). Osoby fizyczne zatrudnione przez podmioty, które uzyskały pozwolenie na broń na okaziciela, zostają dopuszczone do posiadania broni tylko w czasie wykonywania zadań, dla których pozwolenie zostało wydane.

¹⁵ Ibidem, art. 15. ust. 1.

Postawy młodzieży

W obecnej sytuacji geopolitycznej coraz częściej zadajemy sobie pytanie, czy polskie społeczeństwo jest dostatecznie przygotowane do podjęcia działań obronnych, w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski. W tym kontekście ważne jest ustalenie jakie postawy prezentuje młode pokolenie Polaków w odniesieniu do takich wartości jak obowiązek obrony ojczyzny czy patriotyzm¹⁶.

W Katedrze Bezpieczeństwa Państwa Wydziału Zarządzania PWSZ im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu realizowany jest projekt badawczy poświęcony postawom obywatelskim, patriotycznym i proobronnym prezentowanym przez polską młodzież¹⁷. Dla oceny postaw patriotycznych i proobronnych istotne znaczenie ma poznanie poglądów odnoszących się do kwestii bezpieczeństwa państwa. Ankietowanym zadano pytanie czy bezpieczeństwo kraju jest dla nich ważne. Większość z nich udzieliła twierdzącej odpowiedzi (tabela nr 2).

Tab. 2. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy bezpieczeństwo kraju jest dla Ciebie ważne?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	65	82,3	47	94	112	86,8
2.	Raczej tak	13	16,4	3	6	16	12,4
3.	Raczej nie	0	0	0	0	0	0
4.	Nie	0	0	0	0	0	0
5.	Nie mam zdania	1	1,3	0	0	1	0,8
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

¹⁶ Pojęciem patriotyzm określa się postawę wobec narodu przejawiającą się rzetelną pracą, stawianiem nadrzędnych wartości jakimi są wolność, niepodległość i suwerenność ojczyzny nad własne cele oraz gotowością do poświęceń dla swojego narodu i kraju – *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2001, s. 24.

¹⁷ W artykule zostaną zaprezentowane wyniki badań dotyczące stosunku studentów do swobodnego dostępu do broni palnej oraz ich postaw proobronnych. Zaprezentowane wyniki dotyczą próby badawczej, w której brało udział 129 studentów (79 kobiet i 50 mężczyzn w wieku 19-24 lata) kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne. W trakcie studiów studenci mają praktyczne zajęcia z wyszkolenia strzeleckiego.

Zagwarantowanie bezpieczeństwa na akceptowalnym przez społeczeństwo poziomie uzależnione jest od wielu czynników, a w tym od umiejętności przewidywania i identyfikowania zagrożeń oraz znajomości procedur postępowania w przypadku ich wystąpienia.

Na pytanie: *Czy uważasz, że każdy obywatel powinien przejść przeszkolenie odnośnie zachowania się w stanach zagrożenia?* większość ankietowanych udzieliła zdecydowanej, twierdzącej odpowiedzi, przy czym mężczyźni byli bardziej przekonani o potrzebie takiego szkolenia niż kobiety – w przypadku mężczyzn odpowiedzi „tak” i „raczej tak” stanowiły 100% (tabela nr 3).

Tab. 3. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy uważasz, że każdy obywatel powinien przejść przeszkolenie odnośnie zachowania się w stanach zagrożenia?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	49	62	40	80	89	69
2.	Raczej tak	28	35,4	10	20	38	29,4
3.	Raczej nie	1	1,3	0	0	1	0,8
4.	Nie	0	0	0	0	0	0
5.	Nie mam zdania	1	1,3	0	0	1	0,8
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Bezpieczeństwo to również jego aspekt militarny, zdolność do obrony, a w tym gotowość obywateli do wypełnienia powinności wobec Ojczyzny. Jedno z pytań, które zadano studentom brzmiało: *Czy byłbyś zdecydowany, w przypadku określonych możliwości ochotniczo wstąpić do organizacji paramilitarnej i ewentualnie czynnie uczestniczyć w obronie terytorialnej kraju?* Tylko 32,6% ankietowanych udzieliło zdecydowanej odpowiedzi „tak”, taka sama liczba odpowiedziała na to pytanie „raczej tak”, a 10,8% badanych nie zdecydowałaby się na taki krok (tabela 4).

Tab. 4. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy byłbyś zdecydowany, w przypadku określonych możliwości ochotniczo wstąpić do organizacji paramilitarnej i ewentualnie czynnie uczestniczyć w obronie terytorialnej kraju?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	20	25,3	22	44	42	32,6
2.	Raczej tak	27	34,2	15	30	42	32,6
3.	Raczej nie	13	16,5	5	10	18	13,9
4.	Nie	11	13,9	3	6	14	10,8
5.	Nie mam zdania	8	10,1	5	10	13	10,1
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna grupa pytań zawartych w ankiecie dotyczyła problemów związanych z kształceniem polskiego społeczeństwa w zakresie edukacji obronnej. Studentów poproszono o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- *Czy Twoim zdaniem zidentyfikowane zagrożenia dla Polski wymagają kształcenia /szkolenia z zakresu edukacji obronnej?;*
- *Czy w Twojej ocenie polskie społeczeństwo zdaje sobie sprawę z konieczności kształcenia/szkolenia z zakresu edukacji obronnej?;*
- *Czy w Twojej ocenie dotychczasowe elementy przygotowania/ kształcenia/ szkolenia polskiego społeczeństwa z zakresu edukacji obronnej są wystarczające?;*
- *Czy w Twojej ocenie występujące współcześnie zagrożenia wymuszają przeprowadzenie dodatkowego przygotowania/kształcenia/szkolenia polskiego społeczeństwa z zakresu edukacji obronnej?;*
- *W jakim zakresie, w Twojej ocenie, dotychczasowe przygotowanie/ kształcenie/ szkolenie polskiego społeczeństwa powinno być rozszerzone w aspekcie potrzeb edukacji obronnej?*

Wyrażając swoje opinie 93% respondentów uznało, że w obliczu zidentyfikowanych zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski konieczne jest odpowiednie przygotowanie społeczeństwa z zakresu edukacji obronnej (tabela nr 5). Jednocześnie zdecydowana większość (76,8%) badanych studentów jest przekonana, że polskie społeczeństwo nie dostrzega konieczności pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w tym zakresie (tabela nr 6).

Tab. 5. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy Twoim zdaniem zidentyfikowane zagrożenia dla Polski wymagają kształcenia/szkolenia z zakresu edukacji obronnej?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	34	43	29	58	63	48,8
2.	Raczej tak	39	49,4	18	36	57	44,2
3.	Raczej nie	3	3,8	3	6	6	4,6
4.	Nie	1	1,3	0	0	1	0,8
5.	Nie mam zdania	2	2,5	0	0	2	1,6
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 6. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy w Twojej ocenie polskie społeczeństwo zdaje sobie sprawę z konieczności kształcenia/szkolenia z zakresu edukacji obronnej?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	4	5,1	8	16	12	9,3
2.	Raczej tak	11	13,9	4	8	15	11,6
3.	Raczej nie	45	57	28	56	73	56,6
4.	Nie	16	20,2	10	20	26	20,2
5.	Nie mam zdania	3	3,8	0	0	4	2,3
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Badani studenci odnieśli się bardzo krytycznie do dotychczasowego modelu edukacji obronnej – 74,4% badanych jest przekonanych o niskiej efektywności takiego szkolenia (tabela nr 7). Znacząca większość ankietowanych (84,5%) uważa przy tym, że występujące współcześnie zagrożenia wręcz wymuszają konieczność prowadzenia dodatkowych szkoleń z zakresu przygotowania obronnego (tabela nr 8).

Tab. 7. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy w Twojej ocenie dotychczasowe elementy przygotowania/ kształcenia/ szkolenia polskiego społeczeństwa z zakresu edukacji obronnej są wystarczające?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	3	3,8	1	2	4	3,1
2.	Raczej tak	15	19	5	10	20	15,5
3.	Raczej nie	41	51,9	26	52	67	51,9
4.	Nie	14	17,7	15	30	29	22,5
5.	Nie mam zdania	6	7,6	3	6	9	7
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 8. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy w Twojej ocenie występujące współcześnie zagrożenia wymuszają przeprowadzenie dodatkowego przygotowania/kształcenia/szkolenia polskiego społeczeństwa z zakresu edukacji obronnej?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	24	30,4	27	54	51	39,5
2.	Raczej tak	39	49,4	19	38	58	45
3.	Raczej nie	9	11,4	2	4	11	8,5
4.	Nie	3	3,8	1	2	4	3,1
5.	Nie mam zdania	4	5	1	2	5	3,9
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani mieli również wskazać obszary, w których należałoby rozszerzyć szkolenie w aspekcie potrzeb edukacji obronnej; mogli oni zaznaczyć dowolną ilość z jedenastu proponowanych odpowiedzi, a także mieli możliwość

wskazania własnych propozycji (tabela nr 9). Udzielono łącznie 449 odpowiedzi, w tym wskazano dodatkowo obowiązkową służbę wojskową jako jedną z możliwości szkolenia w aspekcie potrzeb edukacji obronnej. Zdaniem respondentów, największe braki szkoleniowe występują w zakresie:

- praktycznego przygotowania do reakcji na zagrożenia atakami terrorystycznymi – 59,7%;
- ogólnego zapoznania z możliwymi do zastosowania siłami i środkami – 48,8%;
- teoretycznego szkolenia z zakresu edukacji obronnej, połączonego z elementami zebranych dotychczas doświadczeń i praktycznych działań – 41,1%;
- teoretycznego szkolenia z zakresu edukacji obronnej i edukacji dla bezpieczeństwa, połączonego z elementami zebranych dotychczas doświadczeń i praktycznych działań – 38%;
- budowy, przeznaczenia i zastosowania wybranych rodzajów broni i amunicji – 34,1%.

Tab. 9. Odpowiedź na pytanie ankietowe: W jakim zakresie, w Twojej ocenie, dotychczasowe przygotowanie/ kształcenie/ szkolenie polskiego społeczeństwa powinno być rozszerzone w aspekcie potrzeb edukacji obronnej?

Lp	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba odpowiedzi	%	Liczba odpowiedzi	%	Liczba odpowiedzi	%
1.	W zakresie teoretycznego szkolenia dotyczącego wiedzy z zakresu edukacji obronnej	26	32,9	17	34	43	33,3
2.	W zakresie teoretycznego szkolenia z zakresu edukacji obronnej, połączonego z elementami zebranych dotychczas doświadczeń i praktycznych działań	34	43	19	38	53	41,1
3.	W zakresie teoretycznego szkolenia z zakresu edukacji obronnej i edukacji dla bezpieczeństwa	29	36,7	7	14	36	27,9
4.	W zakresie teoretycznego szkolenia z zakresu edukacji obronnej i edukacji dla bez-	33	41,8	16	32	49	38

	pieczeństwa, połączonego z elementami zebranych dotychczas doświadczeń i praktycznych działań						
5.	W zakresie ogólnego zapoznania z możliwymi do zastosowania siłami i środkami	44	55,7	19	38	63	48,8
6.	W zakresie praktycznego przygotowania do reakcji na zagrożenia atakami terrorystycznymi	48	60,8	29	58	77	59,7
7.	W zakresie budowy, przeznaczenia i zastosowania wybranych rodzajów broni i amunicji	21	26,6	23	46	44	34,1
8.	W zakresie praktycznego przygotowania do zagrożeń z zastosowaniem materiałów wybuchowych	23	29,1	11	22	34	26,4
9.	W zakresie działań asymetrycznych	13	16,5	16	32	29	22,5
10.	W zakresie działań antyrebelianckich	8	10,1	10	20	18	13,9
11.	W innym	2	2,5	1	2	3	2,3
12.	Razem	281/79		168/50		449/129	

Źródło: opracowanie własne.

Przygotowania obronne, to również umiejętność posługiwania się bronią palną. Prawidłowe rozkładanie/ składanie broni, ładowanie/ rozładowywanie, znajomość zasad postępowania z bronią niesprawną czy zasad zachowania bezpieczeństwa przy obchodzeniu się z bronią palną, jest szczególnie ważne obecnie, kiedy młodzi Polacy nie odbywają obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej.

Podczas badań zapytano ankietowanych o ich stosunek do powszechnego dostępu do broni palnej i ewentualnego wykorzystania jej do ochrony osobistej. Opinie respondentów były podzielone. Za powszechnym dostępem do broni palnej opowiedziało się 50,3% badanych, a przeciw takiemu dostępowi 45,8%. Wyraźne różnice poglądów odnotowano natomiast pomiędzy mężczyznami a kobietami. Studenci częściej udzielali odpowiedzi twierdzącej (76% badanych), studentki natomiast były przeciwne powszechnemu dostępowi do broni palnej (59,5% odpowiedzi „nie” i „raczej nie”). Szczegółowe dane prezentuje tabela nr 10.

Tab. 10. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy jesteś za powszechnym dostępem do broni palnej i wykorzystania jej do osobistej ochrony?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	18	22,8	29	58	47	36,4
2.	Raczej tak	9	11,4	9	18	18	13,9
3.	Raczej nie	24	30,4	6	12	30	23,3
4.	Nie	23	29,1	6	12	29	22,5
5.	Nie mam zdania	5	6,3	0	0	5	3,9
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani wyrażali również opinię dotyczącą jakości uregulowań prawnych dotyczących posiadania broni przez osoby prywatne. Większości respondentów nie satysfakcjonują przepisy prawa regulujące dostęp obywatela do broni palnej (49,7%), przeciwnego zdania było 42,6% ankietowanych. Znamienna jest w tym przypadku liczba osób, które nie potrafiły zająć stanowiska w tym przedmiocie, odpowiedzi „nie mam zdania” udzieliło 7,7% badanych (tabela nr 11).

Tab. 11. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy uważasz, że uregulowania dotyczące posiadania broni w Polsce są zadowalające?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	12	15,2	4	8	16	12,4
2.	Raczej tak	32	40,5	7	14	39	30,2
3.	Raczej nie	16	20,2	12	24	28	21,7
4.	Nie	10	12,7	26	52	36	28
5.	Nie mam zdania	9	11,4	1	2	10	7,7

6.	Razem	79	100	50	100	129	100
----	-------	----	-----	----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne.

Wśród propozycji dotyczących rozszerzenia tematycznego szkoleń w zakresie edukacji obronnej znalazł się obszar związany z umiejętnością posługiwania się bronią palną. Na konieczność zwiększenia szkolenia w zakresie budowy, przeznaczenia i zastosowania wybranych rodzajów broni i amunicji wskazało 34,1% badanych. W tym kontekście interesujące były odpowiedzi studentów na pytanie: *Czy praktyczna nauka posługiwania się bronią palną i ćwiczenia w zakresie strzelectwa bojowego zorganizowane w toku studiów byłyby Ci do czegokolwiek przydatne?* Większość (69%) udzieliła twierdzącej odpowiedzi, przy czym mężczyźni byli bardziej zdecydowani (78% twierdzących odpowiedzi) niż kobiety (odpowiednio 63,3% badanych). Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia tabela nr 12.

Tab. 12. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy praktyczna nauka posługiwania się bronią palną i ćwiczenia w zakresie strzelectwa bojowego zorganizowane w toku studiów byłyby Ci do czegokolwiek przydatne?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Tak	26	32,9	28	56	54	41,9
2.	Raczej tak	24	30,4	11	22	35	27,1
3.	Raczej nie	14	17,7	2	4	16	12,4
4.	Nie	10	12,7	5	10	15	11,6
5.	Nie mam zdania	5	6,3	4	8	9	7
6.	Razem	79	100	50	100	129	100

Źródło: opracowanie własne.

Udzielających odpowiedzi „tak” i „raczej tak” poproszono dodatkowo o wskazanie do czego byłyby przydatne nabyte przez nich umiejętności. Respondenci wskazywali najczęściej, że posiadane umiejętności mogą być przydatne:

- dla bezpieczeństwa w przypadku wystąpienia zagrożenia;
- do ewentualnej obrony kraju;

- w przypadku związania swojej przyszłości z organizacjami paramilitarnymi;
- w pracy;
- w przynależności do związku strzeleckiego, dla bezpieczeństwa.

Respondenci mieli również ustosunkować się do propozycji odbycia przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej, połączonego ze strzelaniem bojowym. Propozycja znalazła akceptację 96,5% ankietowanych. Należy przy tym zaznaczyć, że w przypadku tego pytania szesnaście studentek nie udzieliło żadnej odpowiedzi (szczegółowe dane – tabela nr 13).

Tab. 13. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Czy w przypadku możliwości wielo-wariantowego odbycia przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej wybrałbyś praktyczne przygotowanie połączone z bojowym strzelaniem?*

Lp.	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
1.	Zdecydowanie wybrałbym przygotowanie praktyczne	37	58,7	37	74	74	65,5
2.	Raczej wybrałbym takie przygotowanie	22	34,9	13	26	35	31
3.	Raczej nie wybrałbym takiego przygotowania	0	0	0	0	0	0
4.	Nie wybrałbym takiego przygotowania	1	1,6	0	0	1	0,9
5.	Nie mam zdania	3	4,8	0		3	2,6
6.	Razem	63	100	50	100	113	100

Źródło: opracowanie własne.

W trakcie prowadzonych badań poproszono respondentów o wskazanie ewentualnych powodów, dla których nie zdecydowałiby się na odbycie praktycznego przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej, połączonego z bojowym strzelaniem. Ankietowani mogli zaznaczyć więcej niż jedną z zaproponowanych jedenastu wariantów odpowiedzi. Udzielono łącznie 159 odpowiedzi. Szczegółowy rozkład odpowiedzi zawiera tabela nr 14.

Tab. 14. Odpowiedź na pytanie ankietowe: *Co w Twoim przypadku mogłoby zadecydować o unikaniu możliwości praktycznego przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej połączonego z bojowym strzelaniem?*

Lp	Odpowiedź	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
		Liczba odpowiedzi	%	Liczba odpowiedzi	%	Liczba odpowiedzi	%
1.	Nie dostrzegam takich przyczyn i nie czuję żadnych obaw wobec możliwości praktycznego przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej	35	55,6	34	68	69	61,1
2.	Względy religijne	1	1,6	5	10	6	5,3
3.	Strach i obawy związane z dotykaniem i używaniem broni wraz z amunicją	8	12,7	5	10	13	11,5
4.	Strach związany z hukem wystrzału i oddziaływaniem mechanicznym broni na strzelca	5	7,9	4	8	9	8
5.	Odpowiedzialność karna związana z możliwym wypadkiem z bronią na strzelnicy	9	14,3	5	10	14	10,8
6.	Przewidywana ostra dyscyplina na zajęciach	8	12,7	2	4	10	8,8
7.	Konieczność natychmiastowego wykonywania na strzelnicy czynności z bronią „na rozkaz”	1	1,6	4	8	5	4,4
8.	Przewidywany niewybredny bądź wulgarny język instruktorów wyszkolenia strzeleckiego wobec niewłaściwego zachowania się z bronią na strzelnicy	6	9,5	5	10	11	9,7
9.	Konieczność pamięciowego przyswojenia wiedzy teoretycznej niezbędnej dla użytkowników broni palnej	3	4,8	3	6	6	5,3
10.	Konieczność nabycia określonych nawyków, umiejętności elementów bezpiecznego zachowania się z bronią	6	9,5	4	8	10	8,8

11. Obawy przed ośmieszeniem się przed koleżeństwem wobec personalnie zakładanych ułomności i niedoskonałości psychofizycznych	4	6,3	2	4	6	5,3
12. Razem	73/63		86/50		159/113	

Źródło: opracowanie własne.

Należy zaznaczyć, że na to pytanie odpowiedzi udzieliło 113 respondentów. Podobnie jak w przypadku pytania o możliwość wyboru praktycznych zajęć strzeleckich, również szesnaście studentek nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Większość studentów (61,1%) stwierdziła, że nie ma żadnych obaw przed odbyciem praktycznego przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej i dostrzega żadnych powodów, dla których nie mogliby w takim szkoleniu uczestniczyć. Wśród przeszkód uniemożliwiających odbycie praktycznego przeszkolenia z zakresu obsługi broni palnej, łącznie z bojowym strzelaniem, najczęściej wymieniano:

- strach i obawy związane z dotykiem i używaniem broni wraz z amunicją – 11,5%;
- odpowiedzialność karną związaną z możliwym wypadkiem z bronią na strzelnicy – 10,8%;
- przewidywany niewybredny bądź wulgarny język instruktorów wyszkolenia strzeleckiego wobec niewłaściwego zachowania się z bronią na strzelnicy – 9,7%;
- przewidywana ostra dyscyplina na zajęciach – 8,8%;
- konieczność nabycia określonych nawyków, umiejętności i elementów bezpiecznego zachowania się z bronią – 8,8%.

Podsumowanie

Zapewnienie bezpieczeństwa, tak w wymiarze indywidualnym jak i zbiorowym dla wszystkich członków społeczeństwa pozostaje niekwestionowaną wartością. Różnice zdań pojawiają się w momencie określenia środków i sposobów jakie mają być użyte przy realizacji tego zadania.

Jednym z kontrowersyjnych problemów jest posiadanie broni palnej przez osoby prywatne. Część społeczeństwa opowiada się za liberalizacją przepisów regulujących dostęp do broni, argumentując, że szerszy dostęp do broni palnej wpłynie pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa. Przeciwnicy liberalizacji stawiają przeciwstawne tezy. Ich zdaniem, większa ilość broni w prywatnym posiadaniu, to wzrost zagrożenia.

Zróźnicowanie poglądów odnoszących się kwestii łatwiejszego dostępu do broni palnej znalazło swoje odzwierciedlenie w zaprezentowanych w artykule wynikach badań. Młode pokolenie Polaków, podobnie jak większość społeczeń-

stwa nie zajmuje jednoznacznego stanowiska w tej kwestii. Młode pokolenie zajmuje natomiast jednoznaczne stanowisko dotyczące umiejętności posługiwania się bronią palną, wskazując na potrzebę i wyrażając zainteresowanie szkoleniami, w kontekście ewentualnych działań proobronnych.

BIBLIOGRAFIA:

Materiały źródłowe:

- ✓ <http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_056_01.PDF>
- ✓ Dekret z dnia 25 stycznia 1919 roku o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji (Dz.P.P.P. nr 9, poz. 123)
- ✓ Dyrektywa Rady 91/477/EWG z 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli i nabywania broni (Dz. Urz. WE L 256 z 13.09.1991)
- ✓ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni (Dz. Urz. UE L 179/5 z 08.07.2008)
- ✓ Ustawa z 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. nr 6, poz. 43 z późn. zm.)
- ✓ Ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. 2015, poz. 827 z późn. zm.)
- ✓ Ustawa z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. 1999, nr 53, poz. 549 z późn. zm.)
- ✓ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 roku - Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. nr 94, poz. 807)

Opracowania:

- ✓ Lebowa D., *Obywatelski obowiązek obrony i inne obowiązki związane z obronnością, a administracja rezerwami osobowymi*, [w:] red. P. Bała, *Prawo obronne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 218-229
- ✓ Niewielska M. *Patriotyzm – pojęcie które wypadło z obiegu. Młodzież: Mamy własne narodowe symbole*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 29.07.2009
- ✓ *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2001